

MED VERDENS STØRSTE HOSPITALSSKIB

Fotos: Mercy Ships

Jeg voksede op i 80'erne med sangen 'Giv en hånd til Afrika'. Måske var det med til at så et frø hos mig. Jeg har i hvert fald altid vidst, at jeg på et tidspunkt skulle ud i verden med mit fag og gøre en forskel.

af Gitte Kliver, tandplejer*

* Årgang 1997 fra SKT i Aarhus. Arbejder i Nyborg kommunale tandpleje på fuldtid. Bor sammen med sin mand og sine to børn i Odense.

Det stod klart for mig, hvad jeg herhjemme kunne udrette med mit fag, men hvad kunne jeg egentlig gøre ude i den store verden? Ville jeg som dansk tandplejer være i stand til at begå mig i et internationalt team af sundhedsprofessionelle?

Der var kun en måde at finde ud af, hvorvidt vingerne kunne bære, og i marts og april 2017 tog jeg af sted til Benin i Vestafrika med hospitals-skibet Africa Mercy som den eneste dansker blandt 450 besætnings-medlemmer fra 40 nationer.

"Størst"

For nogle år siden (2016) så jeg et DR dokumentarprogram med titlen "Hospitalsskibet – Storebæltsfærgens nye mission" om den tidligere Storebæltsfærge Dronning Ingrid, som var bygget om til et hospitalsskib og nu bar navnet Africa Mercy. Også i TV2's programserie "Størst" med Peter Ingemann blev det imponerende og topmoderne hospitalsskib med en længde på 152 meter og en bredde på 23,70 meter vist frem i egenskab af verdens største hospitalsskib. Programmet skildrede, hvordan skibet sendes rundt til havne langs Afrikas kyst for at tilbyde gratis behandling og operation til syge blandt nogle af verdens fattigste og mest udsatte mennesker. Efter besøget på hospitalsskibet udtalte programvært Peter Ingemann:

"Jeg er virkelig imponeret over det meget høje faglige niveau på hospitalsskibet og ikke mindst den empati og medmenneskelighed, som alle de frivillige udviser. Min stemme knækker nemt, når jeg fortæller om Mercy Ships. Det er så imponerende, at det skib kan fungere alene på basis af økonomisk støtte fra private og folk, der ofrer deres tid og stiller deres faglige kunnen til rådighed i måneder eller år. Besøget har været den største oplevelse for mig nogensinde, både personligt og professionelt."

Efter at have set dokumentarprogrammerne om Africa Mercy fandt jeg frem til, at skibet også omfattede tandklinik, og så var jeg solgt! Jeg skal sige, at jeg naturligvis også overvejede Tandsundhed Uden Grænser (TUG), men udfordringen hos Mercy Ships i forhold til at skulle samarbejde med flere forskellige sundhedsprofessionelle faggrupper på tværs af nationaliteter trak i mig. Selv om det virkede lidt skræmmende at tage af sted på egen hånd og efterlade mand og børn hjemme, var jeg ikke i tvivl om, at det var det, jeg skulle!

Organisationen bag Africa Mercy

Mercy Ships er en humanitær, kristen NGO, som arbejder ud fra budskabet: Hjælp din næste uanset religion eller status. Gennem tiden har Mercy Ships haft 4 skibe i drift. De 3 ældste er nu udfasede, og organisationen arbejder udelukkende ud fra Africa Mercy, som har større kapacitet end de tre øvrige tilsammen. Der er Mercy Ships kontorer i 16 lande, og de driver i fællesskab Africa Mercy. Kontoret i Danmark har bl.a. til opgave at udbrede kendskabet til NGO'ens arbejde. Således holder vi foredrag, hvor pengene går til arbejdet på skibet. Jeg skal fx holde foredrag på klinikassistenternes fagkonference den 22. juni 2019.

Ansøgning og adgangskrav

I forhold til ansøgningen til Mercy Ships skulle der udfyldes en del papirer, og jeg skulle have tre anbefalinger fra henholdsvis en chef, en ven og en præst eller en mentor. Da jeg ikke har nogen relation til kirken og en præst som

FAKTA OM MERCY SHIPS

- Mercy Ships er grundlagt og registreret i Lausanne, Schweiz, i 1978.
- Mercy Ships er en humanitær hjælpeorganisation, som tilbyder sundhedsydelse, livsforvandlerende kirurgi og kapacitetsopbygning, hvor fx landets læger, sygeplejersker, tandplejere, tandlæger m.v. undervises i at blive meget bedre inden for deres specialer, og på en sikrere og mere effektiv måde at behandle deres patienter
- Mercy Ships arbejder mest i Vestafrrika i nationer, som ikke kan tilbyde befolkningen basale eller tilstrækkelige sundhedsydelser.
- Mercy Ships har kontorer i 16 nationer, der i fællesskab driver Africa Mercy, den nu ombyggede tidligere danske jernbanefærge Dronning Ingrid.
- Det danske Mercy Ships kontor er det næstnyeste kontor i organisationen og etableret i 2010.
- Med en længde på 152 meter og en bredde på 23,70 meter er Africa Mercy verdens største hospitalsskib.
- Alle på hospitalsskibet arbejder som frivillige, får ikke løn og betaler selv for deres rejse og ophold ombord på hospitalsskibet.
- Der arbejder ca. 450 topprofessionelle fra ca. 40 nationer på hospitalsskibet.
- Alle ombord er fagprofessionelle fagpersoner og godkendes først efter en omfattende screening af faglighed m.m.
- Inden for et par år indsættes skib nummer 2, som er ved at blive bygget. Dette skib får dobbelt kapacitet i forhold til Africa Mercy.

Læs mere på www.mercyships.dk

På tandklinikken på skibet behandles skibets crew (450 personer samt ca. 200 lokalt ansatte som fx tolke og chauffører). Alle patienter i landet, hvor der arbejdes, behandles i en klinik oprettet i tilknytning til den by, som skibet er udstationeret til.

Jeg boede i kahyt sammen med fem sygeplejersker fra henholdsvis USA, New Zealand og Australien.

sådan, benyttede jeg mig af muligheden for at benytte en mentor i form af min chef, tandlæge Torben Gasseholm, der også selv har rejst ud med sit fag for at lave frivilligt arbejde. Der skulle også udfyldes lægeerklæringer, og mine uddannelsespapirer skulle godkendes. Det tog cirka 6 måneder, før jeg var godkendt. Samtidig skulle jeg overbevise min arbejdsplads om, at jeg skulle have mulighed for at tage ud.

På arbejdet mødte jeg heldigvis medvind, og jeg sparede herefter mine ferieuger op og arbejdede over et par år for at samle ferie- og fridage til de 8 uger, som jeg skulle være af sted med hospitalsskibet. Der var også lige en økonomi, der skulle falde på plads. Alle, der arbejder på Africa Mercy, betaler selv egne udgifter i forbindelse med turen. Det vil sige rejse, ophold, vaccinationer og forsikringer. Det kostede i alt cirka 18.000 kroner for mine to måneder på Africa Mercy. Jeg havde heldigvis god opbakning fra familie og venner, der også støttede mig økonomisk.

Hverdagen på Africa Mercy

Man både bor og arbejder på hospitalsskibet, der har karakter af et multikulturelt samfund baseret på sundhedspersonelle kompetencer og et fælles ønske om at hjælpe udsatte mennesker i fattige dele af verden.

Turen gik til det vestafrikanske land, Benin. Jeg boede i kahyt sammen med fem andre kvinder fra henholdsvis USA, New Zealand og Australien. De var sygeplejersker med hver deres speciale. Hos Mercy Ships er man meget opmærksom på, at man fagligt set kan udfylde sin funktion. Der er ikke kapacitet til at sende uerfarent personale af sted, og man skal minimum have 2 års erfaring i sit fag for at komme i betragtning.

Da der ikke var plads til alle arbejdspladser på skibet, blev der etableret klinikker inde på land, da vi nåede frem, herunder tandklinikken. De store kæbekirurgiske operationer forgik dog på skibet.

Hver mandag morgen holdt vi informationsmøde, hvor nytilkomne fagpersoner, gæster eller sponsorer blev budt velkommen. Der blev givet information om, hvad der skulle ske i løbet af ugen. Omkring klokken 8 tog vi ud til tandklinikken i jeeps, som kørte os tilbage til skibet kl. 16-17. Turen fra skibet til tandklinikken gik gennem byen og videre ud til et af Benins meget fattige områder. Ved porten til tandklinikken stod vagter, der holdt styr på, hvem der fik adgang.

Hundredvis af mennesker i kø

De fleste patienter havde aldrig før været på en tandklinik, og mange af dem, der kom til tandklinikken, havde aldrig haft en tandbørste. Det var i stedet almindeligt at tygge på små pinde for at rense tænderne. Nu hvor muligheden var der, blev vi mødt af køer på 500 mennesker ad gangen, der havde stået i kø hele natten.

Som tandplejer er det jo ikke hver dag, at man med en tandrensning oplever så direkte at "redde liv" og i så konkret forstand at sikre eksistensbetingelser.

Tandklinikken var udstyret med 10 stole. Mandagen brugte vi til screening, hvor nogen blev udvalgt til behandling samme dag eller fik en tid en af de kommende dage i ugen. Andre fik at vide, at de måtte prøve igen den efterfølgende mandag. Der var mange, der kom langvejs fra. De fandt et sted, hvor de kunne overnatte, til det blev deres tur – ofte overnattede de under åben himmel.

Lederen af tandklinikken var fra Peru, den ledende klinikassistent fra England, og Roses fra USA holdt styr på varebeholdningerne. Mens jeg var der, nåede jeg at arbejde sammen med tandlæger og klinikassistenter fra USA, England, Australien, Holland, New Zealand, Peru, Tyskland, Schweiz, Malaysia og Afrika.

Den livsvigtige tandrensning og truslen om at blive udstødt

Jeg troede, at jeg i min tid i specialtandplejen havde set meget tandsten, men i Benin skulle jeg godt nok se calculus i helt andre dimensioner. På en kvinde i starten af 40'erne var tænderne fuldstændig dækket af tandsten. Hun sagde ikke noget, mens jeg rensede, selv om

det må have gjort temmelig ondt på hende. Indimellem besluttede jeg ud fra en professionel vurdering at lægge lidt bedøvelse – meget ulig den måde vi arbejder på herhjemme omkring samtykke. Men dem, jeg havde i stolen, havde jo ikke forudsætningen for at vurdere, hvad bedøvelse kunne gøre for dem.

Da jeg efter mere end en time var færdig med tandrensningen, gav jeg kvinden et spejl. Hendes reaktion var voldsom. Da hun kiggede i spejlet, brød hun grædende sammen og sagde en masse på afrikansk. Min tolk fortalte, at hun sagde, at jeg var en engel, der var sendt af gud, og at jeg havde reddet hendes liv. Da vi fik hende på benene, satte jeg mig en stund med hende i skyggen under et træ. Jeg spurgte hende, om hun ville forklare mig det med, at jeg havde reddet hendes liv. Hendes forklaring var, at hendes mand ikke ville have hende mere på grund af hendes dårlige tænder og lugten fra munden, og når en kvinde i Afrika bliver udstødt, har hun intet. Hun mente, at han nu ville beholde hende med hendes helt rene tænder, og at hun dermed kunne beholde sin status som kone.

Manden fra Benin var langsomt var ved at blive kvalt af sin tumor. Efter behandlingen kunne han genoptage sit arbejde som mekaniker.

Når det gælder tandbehandlinger, er langt de fleste af forebyggende karakter med henblik på at undgå senere mere fatale lidelser, som udspringer af ubehandlede lidelser i tænder og kæbe.

Det var en tankevækkende og rørende oplevelse, der i høj grad perspektiverer samfundsforhold og de udfordringer, som gør sig gældende for mennesker i disse områder af verden. Som tandplejer er det jo ikke hver dag, at man med en tandrensning oplever så direkte at "redde liv" og i så konkret forstand at sikre eksistensbetingelser.

Forebyggelse prioriteres

På godt 10 måneder når hospitalsskibet typisk at behandle 8.000-9.000 personer. Når det gælder tandbehandlinger, er langt de fleste af forebyggende karakter med henblik på at undgå senere mere fatale lidelser, som udspringer af ubehandlede lidelser i tænder og kæbe.

For mennesker i fattige lande, der ikke har adgang til tandbehandling i det daglige, kan det være fatalt at få abscesser. Derfor er den forebyggende indsats så vigtig at prioritere for Mercy Ships i forhold til tandpleje. Nogle af de største og mest komplicerede kirurgiske indgreb, der foretages, skyldes i sin oprindelse ubehandlede bylder og andet. Disse indgreb er yderst vanskelige og med betydelig risiko, men såfremt der ikke behandles, er det ofte fatalt. Af den årsag er det vigtigt ved tidlig og kvalificeret behandling at eliminere udvikling af "simple" lidelser til tilstande, som kan ende med at tage livet af patienten.

Det er også væsentligt, at den valgte type forebyggelse er med til fremadrettet at sikre patienten bedst muligt mod følgelidelser, og derfor har det kosmetiske udtryk ikke væsentlig prioritet.

Kvinden med dæmonen i munden

I de lande, hvor Mercy Ships arbejder, er der ofte en betydelig del af befolkningen, som har en oprindelig tro eller overbevisning. I lande som Benin, Sierra Leone og Togo er det 30-70% af befolkningen. Voodoo og/eller andre overbevisninger er en væsentlig del af hverdagen og opfattes som årsag, hvis noget er galt.

En kvinde, der kom på tandklinikken, havde ikke åbnet sin mund i flere år. Vi måtte nærmest bruge hammer og mejsel for at få det første stykke tandsten af hendes tænder. Det var på størrelse med en 5-krone. Hun havde fået at vide af en hekседoktor, at hun bar på en forbandelse i form af en dæmon i sin mund, og hvis hun åbnede munden, ville det gå ud over familien. Hun græd meget og gav udtryk for, at hun var bange for, at forbandelsen gik videre til mig. Jeg sagde til hende, at jeg var et stærkt menneske, og at vi havde et godt sug. Vi fjernede alle incisiver og startede med at rense. Da jeg efter flere timers arbejde kunne se, at hendes kæber begyndte at kunne skilles ad, kunne jeg næsten ikke holde glædestårerne tilbage. Efterfølgende fandt vi desværre ud af, at kæben var ødelagt – nærmest vokset sammen – så hun kun

kunne åbne cirka 3 mm. Det er nok en af de skæbner, som man aldrig rigtig glemmer, og som efterfølgende fyldte meget i samtalerne i vores team, og når vi sad på dækket om aftenen efter arbejde.

Aftener og weekender

Aftenerne på skibet kunne bruges på fælles aktiviteter eller ved netop bare at sidde på dækket med en ny god ven og nyde en afrikansk aften. Det gjorde godt i fællesskab at reflektere over de mange indtryk fra arbejdet med dagens patienter på tandklinikken i Benin.

I weekenden havde vi fri, men her var det også muligt at arbejde som frivillig, fx på et børnehjem. Jeg arbejdede selv på et børnehjem en lørdag. Her blev jeg spurgt, om jeg kunne give mad til en baby. Det mente jeg godt, at jeg kunne og fik udleveret en lille metalskål og en teske. I skålen var der spaghetti med ketchup og en cocktailpølse. Så sidder man dér med et spædbarn på armen og skal finde ud af det. De større børn spillede vi spil med, og det var så tydeligt, at vores opmærksomhed og tilstedeværelse gav dem en helt anderledes dag. Oplevelserne på børnehjemmet efterlod også et stort indtryk på mig og de andre, der var med.

En stor faglig tilfredsstillelse

Man kan ikke rejse ud og redde verden, men man kan ændre verden for en person ad gangen og gøre en forskel for det enkelte menneske. I et brev, jeg fik fra administrationen i Mercy Ships, fortæller en patient om sit møde med mig og en tandlæge fra Berlin. Han fortæller, at han i ca. 10 år ikke har været i stand til at arbejde og brødføde sin familie på grund af smerter fra tænderne. Vi fjernede to tænder med store abscesser og rensede hans tænder. Han fortæller i brevet, at han nu nemt kan arbejde og tjene penge, så han igen kan forsørge sin familie. Han udtrykker også, at det har reddet hans og ikke mindst hans børns liv.

Rent fagligt finder jeg det meget tilfredsstillende at kunne gøre en så stor forskel med mit fag. Det har gjort et kæmpestort indtryk på mig at være med hospitalsskibet og at opleve min faglighed som en del af et toptunet internationalt samarbejde med andre sundhedsprofes-

**Man kan ikke rejse ud og redde verden,
men man kan ændre verden for en person
ad gangen og gøre en forskel for det
enkelte menneske.**

sionelle faggrupper og spidskompetencer. Jeg kan med stolthed sige, at vi som danske tandplejere kan bryste os af vores høje faglighed, og at vi godt kan begå os internationalt blandt andre dygtige sundhedsprofessionelle.

Jeg har i øvrigt besluttet at tage af sted igen med Africa Mercy. Denne gang skal jeg til Guinea tre uger i april 2019. Så når du læser denne artikel i Tandplejeren i april, er jeg atter i Vestafrika med verdens største hospitalsskib.